

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Dato: 20.08.2015
Deres ref.: 15/1643
Vår ref.: 2015/5338 JONNYRSU

Høringsvar - endring av universitets- og høyskoleloven og egenbetalingsforskriften

Kunnskapsdepartementet (KD) sendte 20. april 2015 på høring forslag til endring av universitets- og høyskoleloven (uh-loven) og egenbetalingsforskriften. Universitetet i Oslo (UiO) kommenterer i det følgende et utvalg av punktene i høringsforslaget. Studentparlamentet har utarbeidet en egen uttalelse som er vedlagt her.

Nasjonale deksamener

UiO støtter ikke forslaget om nasjonale deksamener. Også i utdanninger med rammeplan har institusjonene frihet til å velge faglig opplegg og organisering. Når formålet er å sammenligne fagmiljøer og kunnskapsnivå på tvers av institusjoner, kan nasjonale deksamener gripe inn i faglige forhold ved institusjonene på en måte som svekker institusjonenes autonomi.

Flere fagmiljøer er i samarbeid med NOKUT i gang med pilotprosjekter knyttet til nasjonale deksamener. Fra NOKUTs side er det klart at ordningen skal evalueres og at fagmiljøene selv skal spille en sentral rolle i evalueringen. UiO mener at en eventuell endring av uh-loven må vente til etter at pilotprosjektene er gjennomført og evaluert.

Krav om lovlig opphold som vilkår for studierett

I uh-loven er det i dag ikke noe vilkår for studierett at en student har lovlig opphold. Det er heller ingen kontroll av om studentene har lovlig opphold. Dette er et forhold mellom studenten og politiet/utlendingsmyndighetene. Forslaget til ny bestemmelse i uh-loven vil imidlertid pålegge institusjonene en kontrollfunksjon for å sikre at personer uten lovlig opphold i Norge ikke får ta høyere utdanning. UiO vil påpeke at denne typen kontroll bør utføres av utlendingsmyndighetene.

Høringsforslaget er forelagt fakultetene, og tilbakemeldingene deres tyder på at det er svært lett å misforstå den foreslåtte lovteksten. UiO antar at bestemmelsen ikke skal påvirke adgangen for søkere bosatt i utlandet til å søke opptak og få studieplass ved UiO, og at den heller ikke skal komme i veien for ordningene for studentutveksling. Lovteksten kan imidlertid leses slik at enhver tildeling av studierett forutsetter at lovlig opphold er innvilget, jf. uttrykket «få studierett». For søkere bosatt i utlandet vil det i så fall bli umulig å få adgang til norske institusjoner, siden de behøver tilsagn om opptak for å kunne søke om oppholdstillatelse.

Universitetsdirektøren
Postadr.: Postboks 1072 Blindern, 0316 Oslo
Kontoradr.: Lucy Smiths hus,
Problemveien 7, 9. et., 0313 Oslo

Telefon: 22 85 63 01
Telefaks: 22 85 44 42
postmottak@admin.uio.no
www.uio.no
Org.nr.: 971 035 854

Dersom forslaget likevel skal gjennomføres, ønsker UiO derfor at bestemmelsen presiseres for eksempel slik:

«Lovlig opphold er et vilkår for studierett. Institusjoner under denne lov kan hente opplysninger om oppholdsstatus fra utlendingsmyndighetene.»

UiO ønsker at KD avklarer hvorvidt den foreslåtte bestemmelsen er aktuell å bruke for ph.d.-kandidater, dvs. både stipendiater ved egen institusjon, kandidater med ekstern arbeidsgiver og kandidater med egen finansiering. Det vil dessuten være helt nødvendig med elektroniske løsninger for dataoverføring for å redusere arbeidsbelastningen en slik kontroll medfører.

Beregning av tjenestetid for stipendiater

UiO støtter departementets forslag om at det skal kunne fastsettes i forskrift at tid til doktorgrads-utdanning ikke skal regnes som tjenestetid i forhold til tjenestemannslovens §§ 9 og 10.

I mange år har UiO forsøkt å forhandle tilsvarende ordning inn i vårt personalreglement, uten å lykkes i å få tilslutning fra tjenestemannsorganisasjonene. Når etablering av slike beregningsregler avhenger av lokale forhandlingsresultat, oppstår det forskjeller mellom institusjonenes vilkår som er uheldige. UiO støtter departementet i at «[p]rinsippet om like muligheter for alle er så viktig at dette bør lovfestes og ikke være avhengig av bestemmelser i hver enkelt institusjons personalreglement» (s 10).

UiOs hovedanliggende i det aktuelle spørsmålet er at anvendelse av 4-årsregelen for stipendiater begrenser uh-sektorens rekrutteringsmessige handlingsrom. Nasjonale mål om flere forskere og fagmiljøer på høyt internasjonalt nivå krever rekruttering av den best kvalifiserte arbeidskraften. Hvis stipendiater gis rettskrav på fast vitenskapelig stilling gjennom fortrinnsrett settes kvalifikasjonsprinsippet ut av kraft. Da avskjæres institusjonene fra mulighet til å sikre høyest mulig tilgjengelig kompetanse gjennom fri konkurranse om stillingene. Samtidig er rekrutteringspolitikk et viktig virkemiddel for å ivareta og utvikle en tydelig faglig profil. Rettskrav på stilling kan imidlertid innebære at institusjonen må ansette kandidater som har en kompetanseprofil som avviker fra definerte satsingsområder. Dermed reduseres handlingsrommet for oppfølging av overordnede faglige strategier.

UiO kan også bekrefte bekymringen som departementet uttrykker i høringsbrevet for at dagens rettstilstand kan tvinge institusjoner «til å skyve en lovende kandidat fra seg» (s 9). At periode i utdanningsstilling medregnes bidrar ikke til "beskyttelse" av arbeidstaker. Stipendiater som nylig har fullført doktorgrad kan eksempelvis være attraktive kandidater til korte vikariater i forsknings- og undervisningsstillinger. UiOs erfaring er imidlertid at mange miljøer er forsiktige med å inngå slike tilsettingsforhold, fordi det kan medføre fortrinnsrett til ledige faste stillinger. Resultatet kan dermed bli at lokale miljøer heller gir avkall på den kapasitet stipendiatene kunne representere i korte vikariater, og det er verken institusjonen eller stipendiatene tjent med. 4-årsregelen er i denne sammenheng en barriere som undergraver både arbeidstaker- og arbeidsgiverinteresser.

Vi merker oss også departementets henvisning i høringsbrevet (s 9) til at «[t]ilsvarende regler gjelder ikke for ansatte ved private institusjoner fordi de er omfattet av arbeidsmiljølovens bestemmelser». Arbeidsmiljøloven legger formålsbetraktninger til grunn, dvs. at 4-årsregelen kommer kun til anvendelse der oppgavene reelt viser seg å være av permanent karakter. I forarbeider ot.prp nr 49 (2004-2005) ble det henvist til ambisjoner om harmonisering mellom arbeidsmiljøloven og tjenestemannsloven, og det tilsier etter UiOs mening at 4-årsregelen i henholdsvis tjenestemannsloven og arbeidsmiljøloven bør ha samme rekkevidde.

UiO registrerer at departementet ikke vil foreslå at stillinger som postdoktor, vitenskapelig assistent og spesialistkandidat skal omfattes av den foreslåtte lovendringen om beregning av tjenestetid. Departementet begrunner det med at det i motsetning til stipendiater ikke er like klart hvor stor stillingsandel disse skal bruke til egen utdanning. UiO mener det bør være formålet med 4-årsregelen, sammenholdt med stillingens karakter, som må være utslagsgivende. Lovgivers intensjon med 4-årsregelen er at tilsetningsforhold som varer over fire år indikerer et stabilt behov for arbeidskraften. Det hensynet har ingen relevans, verken for stilling som postdoktor, vitenskapelig assistent eller spesialistkandidat, som alle er utdanningsstillinger og som sådan midlertidige i sin natur. UiO mener dermed at heller ikke slike tilsetningsforhold bør telle med ved beregning av tjenestetid etter tjml §§ 9 og 10.

Innføring av krav om egen PC for studenter

UiO støtter forslaget om at institusjonene får adgang til å kreve at studentene har egen bærbar datamaskin. På grunn av UiOs eksamensvolum vil det være svært krevende å nå målsetningene om digital eksamen uten anledning til å kreve at studentene bruker eget utstyr.

Når det gjelder den konkrete formuleringen, foreslår UiO at forkortelsen «PC» byttes ut med «bærbar datamaskin». I dagligtalen skillet det ofte mellom PC og Mac, og det er uheldig om lovteksten kan leses som om den beskriver en spesifikk type bærbar datamaskin.

Det kan også være hensiktsmessig å presisere at lærestedene i tillegg til det generelle kravet om bærbar datamaskin må kunne stille krav til hvilken type maskin, operativsystem, versjon etc. som er nødvendig for å kunne benytte institusjonens programvare for digital eksamen.

Med hilsen

Gunn-Elin Aa. Bjørneboe
universitetsdirektør

for Monica Bakken
avdelingsdirektør

Vedlegg: Uttalelse fra Studentparlamentet ved UiO
Saksbehandlere: Jonny Roar Sundnes, j.r.sundnes@admin.uio.no

POSTADRESSE
POSTBOKS 1088 BLINDERN
0317 OSLO

BESØKSADRESSE:
VILLA EIKA
PROBLEMVEIEN 5
0313 OSLO

TIL: Kunnskapsdepartementet

OSLO, 10.08.2015

Høringsvar – Forslag til endring av universitets- og høyskoleloven og forslag til endring i egenbetalingsforskriften

Studentparlamentet ved Universitetet i Oslo (SP-UiO) takker for mulighet til å svare på høring om forslag til ending av universitets- og høyskoleloven og forslag til endring i egenbetalingsforskriften. SP-UiOs kommentarer til forslagene er listet opp i den rekkefølge som ligger i høringsbrevet.

1. Sammensetning i NOKUTS styre

SP-UiO støtter forslaget om å øke sammensetningen i NOKUTs styre med ett studentmedlem fra fagskolesektoren. Det er positivt at fagskolestudentene er representert i NOKUTs styre, da fagskolestudenter må ,på lik linje med andre, få mulighet til å ytre seg om saker som vedrører dem. Vi mener videre det er nødvendig med fagskolestudentenes kompetanse i et slikt styre.

2. Nasjonale deksamener

SP-UiO støtter ikke forslaget fra regjeringen om innføring av nasjonale deksamener. Vi mener det er viktig å verne om fagmiljøenes integritet og egenverdi. Ved å pålegge institusjoner og eller fagmiljø å avholde nasjonale deksamener risikerer regjeringen at utdanningsinstitusjonenes særegenhet og spesialkompetanse blir erstattet med et mer homogent utdanningsmiljø. Vi anser det som uansvarlig å innføre en generell hjemmel uten hverken faktagrunnlag eller planlegging om innhenting av fakta for de berørte utdanningene. Piloten som er nevnt i høringen omfatter kun rammeplanstyrte utdanninger, og tar ikke for seg utdanninger som ikke er rammeplanstyrte. Vi godtar ikke premisset om mangelfull innhenting av data som grunnlag for innføring av generell hjemmel til å pålegge institusjoner eller fagmiljø å avholde nasjonale deksamener.

Innføring av fusjoner for å heve kvaliteten i høyere utdanning og forskning fokuserer i stor grad på institusjoner med tydelige faglige og strategiske profiler som bygger på egne fortrinn. Vi har forståelse for at det kan ses på som hensiktsmessig å innføre nasjonale deksamener for å følge opp stortingsmelding 18: Konsentrasjon for kvalitet-Strukturreform i universitets- og høyskolesektoren. Vi mener det er viktig å stille spørsmålet om nasjonale deksamener vil sikre robuste fagmiljøer, eller om det vil føre til

et uforholdsmessig stort fokus på nasjonale deksamener, og være til hinder for institusjonenes autonomi.

I universitets- og høyskoleloven § 1-5 står det «Universiteter og høyskoler skal fremme vern av akademisk frihet, og at Universiteter og høyskoler har rett til å utforme sitt eget faglige og verdimessige grunnlag innen for de rammer som er fastsatt i eller i medhold av lov.» Ved å innføre nasjonale deksamener innskrenkes universitetenes og høyskolenes frihet til å utforme sitt eget faglige og verdimessige grunnlag. Det står videre at «Universiteter og høyskoler ikke kan gis pålegg eller instruksjoner om læreinnholdet i undervisningen og innholdet i forskningen eller i det kunstneriske og faglige utviklingsarbeidet», vi mener på bakgrunn av dette at innføring av generell hjemmel til å pålegge institusjoner og eller fagmiljø å avholde nasjonale deksamener bryter direkte med Universitets og Høyskoleloven.

Videre mener vi det er for stor forskjell mellom grunnopplæringen og høyere utdanning til at det er forsvarlig å sammenlikne. Universitetene skal være grunnleggende autonome. Vi setter også spørsmålsteget om det er mulig eller hensiktsmessig at fagmiljøer sammenlikner seg med tilsvarende fagmiljøer, da det er en egenverdi i ulike faglige profiler på utdanningsinstitusjonene i Norge. I dag brukes karaktersetting som vurdering av studentenes kunnskapsnivå, dersom dette ikke er dekkende nok vil vi heller foreslå å sette inn flere eksterne ressurser slik at karaktersettingen på de ulike institusjonene er av høyere kvalitet.

3. Adgang til å utstede overtredelsesgebyr

SP-UiO støtter forslaget om å ilegge overtredelsesgebyr ved misbruk av tittel, grad eller yrkesutdanning samt uaktsomt bruk av vernet institusjonsbetegnelse. Det er viktig å senke terskelen for å håndheve bestemmelsene, slik at en kan hindre institusjoners urettmessige bruk av de lovbeskyttede titlene universitet og høyskole. Vi mener det er sentralt at studenter blir presentert for fakta når de søker på høyere utdanning, og at de ikke bruker tid eller energi på studier som urettmessig er betegnet som universitet eller høyskole uten akkreditering fra NOKUT.

4. Krav om lovlig opphold som vilkår for studierett

Studentparlamentet har ikke tatt stilling i denne saken.

5. Beregning av tjenestetid for stipendiater

Studentparlamentet har ikke tatt stilling i denne saken.

6. Endring av egenbetalingsforskriften - innføring av krav om egen PC for studenter

SP-UiO støtter forslaget om å endre definisjonen av læremidler til å inkludere bruk av digitale hjelpemidler, da vi ser dette som avgjørende middel i å heve kvaliteten på høyere utdanning.

SP-UiO støtter allikevel ikke forslaget om at institusjonen kan kreve at studenten har egen bærbar PC. SP-UiO mener at institusjonene skal kunne strukturere utdannelsen med utgangspunkt i at alle studenter har egen PC, men at de samtidig skal tilrettelegge for utlån av PCer til de studentene som ikke har mulighet til å stille med en egen PC. Ved å kreve at studenten har egen bærbar PC vil UH-loven bryte med prinsippet om lik rett til utdanning, noe som vi stiller oss kritisk til.

SP-UiO anser dette som et rimelig krav, da Digital Tilstand 2014 rapporterer at 98 prosent av studentene har egen PC. Dette viser at store deler av studentmassen sitter på egen PC, men at de resterende 2 prosent risikerer å ikke kunne delta i læringsaktiviteten. For å sikre prinsippet lik rett til utdanning, mener SP-UiO at studentene som ikke har egen PC må kunne låne dette av institusjonen der det vil være nødvendig for læringsaktiviteten.

SP-UiO støtter departementets forslag om at institusjonene skal dekke nødvendig programvare knyttet til bruk av datamaskin for å gjennomføre studiene og læringsaktivitetene.